

Snelcursus Limburgs kunstenlandschap in 7 verrassende inzichten

Zeg Limburg en de kans is groot dat je denkt aan uitgestrekt groen, fietsen en wandelen en met wat geluk, Matteo Simoni. Geen slecht begin, maar het LIKO, het Limburgs kunstenoverleg, zou daar graag een aantal lagen aan toevoegen. Klaar voor een snelcursus doorheen het Limburgs kunstenlandschap?

Kennismakingsronde

LIKO = het Limburgs Kunstenoverleg.

Opgericht in 2018 om de belangen van de Limburgse kunstenorganisaties te verdedigen.

Zijn welkom: organisaties en personen die binnen het kunstendecreet

- een structurele erkenning kregen van Vlaanderen of willen aanvragen
- een projectbeurs hebben aangevraagd of concrete toekomstplannen in die richting hebben

“Individuele kunstenaars die op zichzelf werken bereiken we veel moeilijker. ‘Ik heb zelf al zo weinig structuur’, zeggen ze dan. Maar in de praktijk merken we dat wij als instelling evenveel kunnen leren van een klein collectief als omgekeerd. Dit is ons basisnetwerk, daarnaast overleggen we met cultuurcentra; sociaal artistieke organisaties, het kunstonderwijs,...”

Tijdens dit gesprek rond de virtuele tafel

- Eddie Guldolf, tot voor kort actief bij cultuurcentrum C-Mine & C-Takt, vandaag gepensioneerd
- Kris Jannis, zakelijk verantwoordelijke B-Classic
- Bob Permentier, artistiek verantwoordelijke B-Classic en solofagottist bij het Nationaal Orkest van België
- Christophe Aussems, artistiek leider en acteur bij theaterhuis Het nieuwstedelijk
- Adinda Van Geystelen, artistiek directeur van Z33, Huis voor Actuele Kunst, Design en Architectuur

Les 1: Limburg is één groot platteland & dat bepaalt alles

LIKO: “Echte steden zijn er niet in Limburg. Er zijn natuurlijk Genk en Hasselt, maar met 70.000 inwoners is dat klein bier vergeleken met Brussel of Antwerpen. Eigenlijk is Limburg één groot platteland, dat heeft voordelen, maar ook nadelen.”

Die uitgestrektheid brengt uitdagingen met zich mee. “Omdat we geen stedelijk gebied zijn ontbreekt het aspect ontmoeting, bovendien zijn er veel minder structurele huizen hier. Een echte cultuurscene is er niet. Muziekodroom en Z33 hebben wel een vast publiek en een hoog hipstergehalte, zeker als er een grote expo opent. Maar de muzikliefhebbers komen niet automatisch over de vloer bij Z33 en omgekeerd. Anders dan in de steden is er geen vast cultuurpubliek dat elkaar over de kunsten heen ontmoet.”

“ Limburgers hebben bij cultuur minder snel het gevoel: dit is van ons. “

“Mensen identificeren zich op een andere manier dan in een stedelijke context met Limburgse kunsthuisen. Dat stukje connectie, het gevoel ‘dit is van ons’, zit er veel minder in.” Voor Het nieuwstedelijk is dat heel duidelijk: “Een voorstelling die in Hasselt of Genk in première gaat, is veel minder talk of the town dan wanneer de eerste voorstelling in Leuven gespeeld wordt.”

Anderzijds is in de steden de concurrentie tussen cultuurhuizen veel groter. “De laatste tien jaar hebben we hier in Limburg een sfeer van collegialiteit: we doen veel samen en delen onze expertise.”

Les 2: Limburgse kunstenaars moeten twee keer doorbreken

LIKO: “Eén keer om groot te worden in hun eigen provincie en dan nog eens om uit de provincie te breken.” Dat heeft te maken met de rol die de provincie de voorbije decennia speelde. “Voor het kunstendecreet, toen cultuursubsidies nog een provinciale aangelegenheid waren, bepaalde hier in Limburg de provincie heel sterk hoe het cultuurlandschap eruit zag. Zij organiseerden de structuur en wij, de cultuurorganisaties, zaten meer in een afwachtende houding. De provincie speelde graag verdeel en heers, dus de verschillende spelers in het veld bekeken elkaar met argusogen. Dat is nu gelukkig voorbij.”

“ De provincie deelde niet alleen de centen uit, maar stelde ook eisen: kunstwerken moesten eerst in de regio tentoongesteld worden, een voorstelling moest eerst in Limburg in première gaan. “

“Het beleid deelde niet alleen de centen uit, maar verbond er ook voorwaarden aan: kunstwerken moesten eerst in de regio tentoongesteld worden, een voorstelling moest in de provincie in première gaan. Het gevolg is dat kunst uit Limburg veel moeilijker buiten de grenzen van de provincie geraakte. Veel kunstenaars hebben zo kansen gemist om uit de regio uit te breken.”

“Rony Leten van Atlas Copco goot het eens in een heel mooi beeld: als je elke provincies aan een tafel zet, beginnen de Limburgers onderling de tafel te verdelen, terwijl de anderen overleggen hoe ze de tafel van de burens erbij kunnen nemen. Zijn vergelijking ging over het bedrijfsleven, maar tot enkele jaren geleden gold dat evengoed voor de kunsten.”

“When you're growing up in a small town, You say, 'no one famous ever came from here'.

De woorden uit ‘Small Town’ van John Cale & Lou Reed roepen meteen heel wat namen op van Limburgers die het gemaakt hebben in Vlaanderen én ook internationaal: Ivo Van Hove, Martin Margiela, Luc Perceval, Raf Simons, Koen Van den Broek, Koen Vanmechelen, Piet Stockmans, Michaël R. Roskam, ...

Dat kunstenaars met Limburgse roots, sowieso naar een grotere stad trekken, vindt iedereen rond de tafel logisch: “Er is enkel hoger kunstonderwijs voor beeldende kunsten en popmuziek in onze provincie. De experten die talent kunnen ondersteunen zijn veel dunner gezaaid.” Meteen wordt het uitgangspunt in vraag gesteld: moeten we wel zorgen dat mensen in Limburg blijven, is dat wel het doel? “Het is mooi om te zien hoe ze uitzwermen om daarna terug te keren. Het verschil met vroeger is dat er nu wel iets is om naar terug te keren: Matteo Simoni woont dan wel in Antwerpen, hij komt graag terug naar Limburg om te creëren, dat is wat telt.”

Les 3: Samenwerken geeft je vleugels

LIKO: “Doordat we ons met verschillende organisaties engageren, kunnen we samen de Limburgse sector sterker maken. Bijvoorbeeld door talent te ondersteunen en politici op de hoogte te brengen van wat er leeft op het veld. We zijn een lerend netwerk: we willen vooral veel delen met elkaar. Er zijn maar weinig spelers, dan heeft het geen zin om elkaar tegen te werken. Eigenlijk is het straf dat het zo lang geduurd heeft voor we elkaar vonden.”

“ Binnen het LIKO slagen we erin om op een verrassend oprechte manier samen te werken. Door het wegvallen van de provincie, was er plots een gat en wij zijn daarin gesprongen. “

“Binnen het LIKO slagen we erin om op een verrassend oprechte manier samen te werken. Met het wegvallen van het provinciale niveau op cultuurvlak, was er plots een gat en wij zijn daarin gesprongen. Z33 kreeg van Vlaanderen de opdracht om te zorgen dat het veld beter functioneert. Voor die stimulerende rol in de samenleving kregen ze voor de periode 2020-2022 een extra steun van 270.000 euro onder meer om de professionalisering van de Limburgse kunstensector te ondersteunen zodat er - om maar iets te noemen - meer kwalitatieve aanvragen naar Brussel kunnen vertrekken.” Om dat te realiseren wordt een deel van de middelen voor professionalisering ingezet om kunstenaars te ondersteunen op praktisch vlak.

Wat nu logisch lijkt, was voor Z33 niet van in het begin evident: “Eigenlijk waren we niet echt blij met die stimulerende opdracht voor het brede kunstenveld. ‘Hoe kunnen wij als huis voor beeldende kunst nu iets betekenen voor muziek of de podiumkunsten?’, dachten we op het eerste zicht. Ondertussen denken we daar helemaal anders over omdat we de taak en de middelen in de schoot van LIKO konden leggen. Daar kan het wel, door te leren van elkaar.”

Les 4: Omdenken is de kunst

LIKO: “Of je ziet de leegte of je ziet de ruimte waar alles mogelijk is. Het is gemakkelijk om calimero te spelen, maar het is veel interessanter om de mogelijkheden voor pionierswerk te zien. Daarvoor moet je kunnen omdenken, altijd maar opnieuw.”

“ Nomadisch denken kunnen we als geen ander. In plaats van te verwachten dat het publiek naar ons komt, trekken wij naar het publiek. “

Als de kritische culturele massa niet geconcentreerd zit rond één tempel, is dat een kans om een andere attitude te laten groeien. “Dat is heel boeiend. Eigenlijk is er hier één grote speeltuin. Wat speelt er in dit gebied, welke plekken zijn bijzonder? Het is niet verwonderlijk dat er hier zoveel kunst in de open ruimte gemaakt worden, dat er kunstorganisaties tegelijkertijd in meerdere steden of gemeentes actief zijn. Nomadisch denken kunnen we als geen ander. In plaats van te verwachten dat het publiek naar ons komt, trekken wij naar het publiek. De uitdaging is om dat nomadisch principe buiten de grenzen van Limburg verder te zetten.”

Les 5: Limburg is onbekend terrein

LIKO: “Om te fietsen en te wandelen komen Vlamingen wel naar Limburg, maar dan willen ze vooral onthaasten, ze zijn niet op zoek naar nieuwe impulsen. Het is heel confronterend om vast te stellen hoe weinig Limburg vertegenwoordigd is op de culturele kaart in Vlaanderen. Er is wel veel kwaliteit te vinden, maar misschien ook evenveel vooroordelen. Ook in de beoordelingscommissies die beslissen of een dossier de moeite waard is om subsidies toe te kennen. Mensen van buiten Limburg kennen onze context niet, hoe kunnen ze dan beoordelen of we er goed op inspelen?”

“Mensen van buiten Limburg kennen onze context niet, hoe kunnen ze dan beoordelen of we er goed op inspelen?”

“Dat ligt ook aan stomme dingen zoals de slechte treinverbinding tussen Hasselt en pakweg Antwerpen waardoor je na een voorstelling of concert niet meer naar huis geraakt. Het is onze uitdaging om duidelijk te maken in dossiers waarom onze context anders is en hoe we daarop inspelen. Neem B-Classic, we maken ons festival kleiner, terwijl het Klarafestival in Brussel alleen maar groeit en groeit. Dan moeten we in ons dossier heel goed uitleggen waarom onze aanpak anders is én noodzakelijk voor de regio die we proberen te bereiken.”

Foto: Bart Van Merode

Les 6: In Limburg gaat alles trager

LIKO: “En nee, dan doelen we niet op ons accent! Die traagheid heeft alles te maken met de politiek en hoe het kunstenvormingslandschap historisch gegroeid is. ‘Limburg is gewoon een kutprovincie, je zal van zeer goede huize moeten zijn om het vol te houden’, zei een kunstenaar onlangs. Dat was uit frustratie omdat alles hier zoveel trager gaat. Om dat te doorbreken is er langetermijndenken nodig. Het zou fijn zijn als het beleid inziet dat het een

traag proces is. Als we iets mogen vragen vanuit het LIKO dan is het tijd: geef ons twintig jaar. Maar dat is natuurlijk niet sexy voor de politiek want binnen hun legislatuur zal het niet gebeuren. Op middellange termijn kunnen we dan 4 à 5 grote cultuurspelers uitbouwen die de motor kunnen zijn van talent. Nu zijn er te veel kwetsbare organisaties die zelf in een overlevingsmodus zitten waardoor ze geen marge hebben om jonge makers de ondersteuning te bieden die ze nodig hebben.”

“ Langetermijndenken is niet sexy voor politici, want binnen hun legislatuur zal het niet gebeuren. “

“Bij het lokale beleid ontbreekt het vaak aan deskundigheid - en soms ook goede wil - om iets te bereiken. Dat is geen alleenrecht van Limburg, maar doordat er zoveel kleine agglomeraties zijn, weegt die factor extra hard door. Er is ontstellend weinig kennis over cultuurbeleid. Politici in Limburg kennen iedereen, zoals echte dorpsburgemeesters en regelen de dingen graag onder elkaar. Dat de kunsten ondergebracht worden onder vrije tijd, zegt genoeg. Ze zien vaak niet in wat een kunstorganisatie kan betekenen voor een stad. Als ze toch investeren in de relance van het Limburgse kunstlandschap, willen ze graag snel resultaat. ‘Awel mannekes, we hebben toch geld gegeven, is het nu nog niet opgelost?’

“Vanuit Brussel wordt er daarom neergekeken op Limburg, we worden niet serieus genomen. Terwijl de rol van Vlaanderen zou moeten om die professionaliteit mee af te dwingen. Meer en meer wordt er gewerkt met algemene enveloppes voor sport, jeugd en cultuur komt dan op de laatste plaats. Vlaanderen zou daar quotagewijs iets aan moeten doen.”

Les 7: Geen centrum zonder periferie, geen periferie zonder centrum

LIKO: “Wij moeten duidelijk werk maken van de PR van de periferie. Dat er geen centrum is zonder periferie, vergeten ze wel eens in dat middelpunt van het land. Een deel van het antwoord ligt erin om ook partners buiten de provincie te zoeken. Die uitdaging geldt voor alles buiten de ruit Antwerpen, Brussel, Gent. Daarom is het vaak ook makkelijker om samen te werken met makers uit bijvoorbeeld West-Vlaanderen. Mensen die alleen een stedelijke context kennen, kunnen hier vaak moeilijker aansluiting vinden.”

“Ook in de periferie moet er creatie zijn, dat is belangrijk voor de dynamiek in het gebied. “

Voor het Limburgse publiek is de situatie rooskleuriger: we zijn de provincie met het meeste cultuurcentra van Vlaanderen. “Dus naar cultuur gaan kijken is geen probleem, presentatie van werk dat er in de rest van het land gemaakt wordt, vindt zijn weg wel naar hier. De angel zit in de creatie. Ook in de periferie moet er creatie zijn, dat is de belangrijkste voor de dynamiek in het gebied. Dus sluiten we graag af met onze toekomstdroom: we willen gevestigd zijn in Limburg en vanuit die stevige basis naar buiten kijken.”

Meer info over de projecten in Z33:

- [Interessante cases FORMAT 2019: Project Legrand Jager \(karaokeinstallatie\), Flora Miranda \(crossover mode\)](#)
- [Groepsfoto FORMAT2020](#)
- [Murielle Victorine Scherre en Jan Verstraeten](#)
- [Hipstermomenten J: onze samenwerking ikv DISPLAY met De Serre zorgde voor vonken in de begijnhoftuin in 2019](#)